

Gewicht, conditie en voeding van zeugen

Een goede gewichtsontwikkeling van zeugen is van groot belang. Bij een goede gewichtsontwikkeling werpen de zeugen grote vitale tomen en brengen die groot. Een goede gewichtsontwikkeling draagt ook bij aan eigen levensduur van de zeug. Om de gewichtsontwikkeling te kunnen beoordelen zijn de groei en afname in kilogrammen tijdens iedere dracht en iedere lactatie betere factoren dan toe- of genomen spekdikte.

Groei van de zeug

Tijdens iedere dracht moet een zeug groeien. Die groei zit in de biggen, vruchtvliezen, baarmoeder, vruchtwater (circa 25 kilo) en herstelgroei. Voor jonge zeugen komt daar hun eigen ontwikkeling nog bij, jonge zeugen zijn ten tijde van hun eerste en tweede dracht nog niet uitgegroeid. Een gelt groeit in de eerste dracht nog 35 tot 45 kilo. In de tweede dracht is dat nog eens 35 tot 40 kilo.

Metten is wegen

Om de gewichtsontwikkeling in de gaten te houden zou het in de ideale situatie mooi zijn om iedere zeug te wegen vlak voor het werpen en na het spenen. Alle zeugen voor en na elke dracht wegen is natuurlijk een hele klus en dit zal in de praktijk weinig of niet gedaan worden. Er zijn echter drie momenten in het leven van de zeug waarop men wel zou moeten wegen. De eerste weging zou dan zijn bij de eerste inseminatie van de gelt, de tweede keer vlak voor de eerste keer werpen en de derde na de eerste zoogperiode. Als aan de hand van de metingen de voeding wordt geoptimaliseerd zullen de jonge zeugen hierdoor starten met het juiste gewicht. Als vervolgens ook daarna voor een goede voeding wordt gezorgd, krijgen men op den duur oudere zeugen die daarnaast goed op gewicht zijn.

Zoals al gezegd is het wegen van zeugen in de praktijk niet gebruikelijk, de meeste zeughouders hebben niet eens een weegschaal. Men vindt het meten van de spekdikte praktischer. Een goede zeughouder kan op basis van ervaring vrij goed zien of een zeug niet teveel kilo's is kwijtgeraakt. Wegen is dus niet nodig, zou u als

zeughouder zeggen. Het wegen van de zeugen geeft u echter wel meer informatie dan u met het blote oog kunt zien, namelijk over de spierdikte. Verlies aan spierdikte is lang niet altijd zichtbaar en dit verlies moet wel worden gecompenseerd in de volgende dracht. Met het alleen meten van de spekdikte moet men dus oppassen want een zeug kan voldoende spekk hebben en toch veel gewicht (spieren) hebben verloren. Zo'n zeug moet als magere zeug gevoerd worden. Juist dat is van belang voor een passend voerschema.

Een goed gewicht is even belangrijk als de goede leeftijd!

Dat spekdikte dus niet alleszeggend is, is nu wel duidelijk. Het zou goed zijn als zeughouders in ieder geval weten wat het gewicht is bij de eerste inseminatie. *Een goed gewicht is even belangrijk als de goede leeftijd!* Zeugen die de eerste worp goed kunnen afsluiten beginnen ook beter aan de volgende worp. Bij Coöperatie "De Valk Wekerom" UA is het streven al enkele jaren gericht op het bevorderen van een goede conditie van de zeugen. Het is erg belangrijk dat gelten bij eerste inzet in de juiste conditie zijn. Wij vinden dus, naast het meten van de spekdikte, het beoordelen van de conditie belangrijk. Wegen zou daarbij een belangrijk hulpmiddel kunnen zijn en als je een weegschaal op de juiste plaats neerzet, hoeft het ook niet veel arbeid te kosten. Het is met name van belang om uitschieters naar beneden en naar boven te voorkomen. Zijn de gelten bij de start te licht of te vet, dan is dat later lastig te corrigeren. Het voorkomen van spreiding, of anders gezegd, het streven naar een uniforme zeugenstapel dient dan ook het doel te zijn voor u als zeughouder.

Gewichtsverlies tijdens lactatie

Uit meerdere onderzoeken is gebleken dat het gewichtsverlies in de lactatie niet meer mag zijn dan 12 procent. In deze onderzoeken vond men een duidelijk effect van gewichtsverlies tijdens de lactatie. Zeugen die te veel gewicht verloren doordat ze veel melk produceerden en daarbij niet genoeg voer opnamen hadden de volgende dracht minder vitale embryo's. En dat was met een hoog voerniveau tijdens die dracht niet meer te compenseren. Door een tekort in voeding tijdens de zoogperiode komt de aanmaak van de embryo's voor de volgende worp dus al in de knel. Het is dus zaak om een groot gewichtsverlies te voorkomen, een goed startgewicht speelt daarbij een belangrijke rol.

Voercurve

Mede op basis van deze onderzoeken adviseren Coöperatie "De Valk Wekerom" UA en TOPIGS om te streven naar een gewichtsverlies van gemiddeld 8 procent bij een TOPIGS 20-

zeug en gemiddeld 5 procent bij een TOPIGS 40-zeug. De standaard voercurve is hierop gebaseerd en compenseert dit gewichtsverlies in de eerste zeven weken van de dracht. Deze lange periode voorkomt een al te hoog voerniveau en is lang genoeg om te zorgen voor een goede spieraanzet bij de embryo's. Na die zeven weken daalt het voerniveau iets (niet te veel, ook weer vanwege de spieraanzet bij de biggen). Vanaf dag 85 tot dag 110 gaat het voerniveau weer omhoog. We noemen dit het hoog-laag-hoog voerschema.

Hoog-laag-hoog voerschema

Het hoog-laag-hoog voerschema sluit goed aan bij onze adviezen. Daarbij is het van belang dat de varkenshouder ook goed weet wat hij voert. Zo dienen bijvoorbeeld de dosators en voerstations goed afgesteld te zijn. Onze adviseurs letten daar sterk op. Bij Coöperatie "De Valk Wekerom" UA is een hoog-laag-hoog schema een goede norm, maar is afhankelijk van het bedrijf en het gekozen voerpakket. Ook moet je het hoog-laag-hoog schema aanpassen aan de gemiddelde behoefte van het bedrijf. Je moet de totale energiebehoefte van de dracht goed verdelen en daarbij voorkomen dat je te veel gaat voeren. Voer je een beetje teveel, dan leidt dat niet direct tot zichtbare problemen, maar na een jaar kan de gemiddelde spekdikte zomaar twee millimeter meer zijn. Dat moet je niet willen. Er is al eens berekend dat een vette zeug 85 euro per jaar minder oplevert. Het is altijd even puzzelen met de drachtvoerders. Het scheidt bijvoorbeeld ook of het in de winter koud is in de stal. Ook of een bedrijf aandacht nodig heeft voor bijv. toomgrootte of geboortegewicht/uniformiteit. Moet je in het begin van de dracht extra voeren, dan mogen de zeugen in het midden van de dracht niet te weinig krijgen. Je mag ze nooit onder onderhoudsbehoefte voeren.

Bij dit alles geldt: *meten geeft duidelijkheid en het regelmatig bespreken van deze zaken met uw voorlichter kan problemen voorkomen.*

Fase-voeding

Coöperatie "De Valk Wekerom" UA heeft meerdere soorten drachtvoerders in het pakket. Het onderscheid ligt in energiehoeveelheid en aminozuursamenstelling. Door het geven van deze verschillende drachtvoerders tijdens de drachtperiode kunnen onze klanten ook goed de zogenoemde fase-voeding toepassen.

Met fase-voeding kunnen de zeughouders het beste inspelen op het verschil in behoefte aan het begin en het einde van de dracht. Als er echter gekozen zou moeten worden tussen fase-voeding of een voersoort per worpnummer, dan verdient dat laatste de voorkeur. Immers gelten en vooral lichtere 2^e-worpzeugen moeten nog behoorlijk groeien in de dracht en dat kan beter met een eiwitrijker voer.

Zoogperiode

Ook de samenstelling van het lactatievoer krijgt bij Coöperatie "De Valk Wekerom" UA veel aandacht. Daarbij zorgen we ook dan voor hoge niveaus aan darmverteerbare aminozuren. De zeug kan met de energie en de aminozuren veel melk produceren en de spierafbraak beperken. Ook blijft de samenstelling zoveel mogelijk ongewijzigd. Gewijzigd wordt alleen als of de beschikbaarheid van bepaalde grondstoffen in het geding, is of in onderling overleg als de omstandigheden in de stal veranderd zijn of als het resultaat in de stal hier aanleiding voor is. *"Als het eenmaal loopt, dan komen we er niet meer aan!"*

Daarnaast sturen wij op een zo hoog mogelijke opname in de tweede week. Daartoe moet je de voergift in het begin rustig opbouwen. Je mag de zeugen niet "over de kop" voeren. Doe je het goed, dan produceren de zeugen veel melk en krijg je geen harde schijven in de uier. Loopt het niet lekker, dan zul je biggen moeten bijvoeren. Maar het mooiste is als de zeug genoeg melk produceert. Dat is de goedkoopste en beste voeding voor de big.

Als laatste dient vermeld te worden dat het ook belangrijk is dat het lactatievoer nauw aansluit op het drachtvoer. Hierdoor kan de zeug goed opstarten, zodat de voeropname gedurende de gehele lactatie goed is. De zeug kan dan veel melk produceren en zich goed voorbereiden op de volgende cyclus.

Voerschema's

Op de volgende pagina vindt u tot slot een 3-tal voerschema's.

Door de dagelijkse behoefte te delen door de energiewaarde van het voer gedurende de drie fasen van de dracht kan een passend voerschema worden afgeleid. Een essentieel onderdeel van ieder voerschema is dat er sprake is van een gecontroleerde toename van gewicht en spekdikte gedurende de dracht en een gecontroleerd verlies aan gewicht en spekdikte tijdens de lactatie. Dit kan het beste worden bereikt door elke zeug te voeren naar conditie met een daarvoor uitgebalanceerd voer.

Voerschema's dragende zeugen

De voerschema's voor dragende zeugen zijn gebaseerd op drachtvoerders met een energieniveau van 1,0 EW/kg.

Dagen/Cyclus	TOPIGS 20 (8% LW verlies)			TOPIGS 40 (5% LW verlies)		
	1	2/3	>4	1	2/3	>4
0 - 49	2,4	2,9	2,9	2,3	2,8	2,9
50-84	2,7	2,8	2,8	2,5	2,7	2,8
85-110	3,0	3,1	3,2	2,9	3,0	3,1

Dagen	TOPIGS 20			TOPIGS 40		
	Mager	Nor-maal	Vet	Mager	Nor-maal	Vet
0-49	3,3	2,9	2,60	3,2	2,8	2,6
50-84	3,1	2,8	2,50	3,0	2,7	2,4
85-110	3,2	3,1	3,10	3,2	3,0	3,0

Voerschema's lacterende zeugen

De voerschema's voor lacterende zeugen zijn gebaseerd op lactatievoerders met energieniveaus tussen de 1,06 – 1,11 EW/kg.

Dag/Cyclus	TOPIGS 20			TOPIGS 40		
	1	2	>3	1	2	>3
-4	3,0	3,1	3,2	2,9	3,0	3,1
-3	2,5	3,0	3,0	2,5	2,8	2,9
-2	2,0	2,5	2,5	2,0	2,5	2,5
-1	2,0	2,5	2,5	2,0	2,5	2,5
Werpen	2,0	2,5	2,5	1,5	2,0	2,5
1	2,5	3,0	3,5	2,0	2,5	3,0
2	3,0	3,5	4,0	2,5	3,0	3,5
3	3,5	4,0	4,5	3,0	3,5	4,0
4	4,0	4,5	5,0	3,5	4,0	4,5
5	4,5	5,0	5,5	4,0	4,5	5,0
6	5,0	5,5	6,0	4,5	5,0	5,5
7	5,5	6,0	6,5	5,0	5,5	6,0
8	6,0	6,5	7,0	5,5	6,0	6,5
9	1,5 + (0,45 x pn)	2,0 + (0,5 x pn)	2,0 kg + (0,5 x pn)	5,5	6,0	6,5
10	1,5 + (0,45 x pn)	2,0 + (0,5 x pn)	2,0 kg + (0,5 x pn)	5,5	6,0	6,5
>11	1,5 + (0,45 x pn)	2,0 + (0,5 x pn)	2,0 kg + (0,5 x pn)	1,5 + (0,45 x pn)	2,0 + (0,5 x pn)	2,0 + (0,5 x pn)
				Max 6,5	Max 7,0	Max 7,0

*Alle zeugen zouden gevoerd moeten worden ten aanzien van productiecapaciteit. Bij TOPIGS 40 zeugen dient de voeropname niet boven het maximum niveau (zoals aangegeven in de tabel) te komen, het maximum is afhankelijk van het productieniveau. Productieniveaus zijn gedefinieerd als het aantal te zogen biggen.